

บทคัดย่อ

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความ
สมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

ผลของการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ในจังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายพูนสิน เจียมประโคน

ตุลาคม 2543

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญสม วรรณอกศิริ

ภาควิชา/คณะ: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและการบริหารจัดการที่ดินของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ 2) เปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม และ 3) เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรในการดำเนินงานเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) จำนวน 210 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และผ่านการทดสอบความตรงและความเที่ยงแล้ว จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC) ผลการวิจัยมีดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 48 ปี เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 82.86) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และส่วนใหญ่สมรสแล้ว เกษตรกรมีรายได้รวมต่อปีจากภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 92,011 บาท มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 5 คน โดยครึ่งหนึ่งมีแรงงานในครอบครัว 3-4 คน และเกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 86.66 ไม่มีแรงงานที่เป็นแรงงานคืนถิ่น เกษตรกรร้อยละ 80.00 มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินถือครองทั้งหมด และเกือบสองในสาม (ร้อยละ 65.71) มีน้ำไม่เพียงพอ

กับการทำการเกษตร และร้อยละ 85.71 มีข้าวที่ผลิตเองบริโภคอย่างเพียงพอ ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 66.37) เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์การเกษตร และกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 5 ครั้งต่อปี โดยเกือบสองในสามมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน, เจ้าหน้าที่ประมง 1-2 ครั้งต่อปี และครึ่งหนึ่งมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน 1-2 ครั้งต่อปีเช่นเดียวกัน และเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.24) ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และเกษตรกรเคยเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริเฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี

ส่วนการบริหารและการจัดการที่ดินของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 14 ไร่ และเกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 92.38 มีพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เฉลี่ย 13 ไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 5 ไร่ พื้นที่สระเก็บกักน้ำเฉลี่ย 2 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ผลและพืชไร่เฉลี่ย 5 ไร่ และพื้นที่บริเวณที่อยู่อาศัยและปลูกผักสวนครัวเฉลี่ย 1 ไร่

เมื่อวิเคราะห์ผลของการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลมีผลผลิต ผลตอบแทน ทรัพย์สิน การมีส่วนร่วมในสังคม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การฝึกอบรม และได้รับการยกย่องนับถือเพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ ยกเว้นการมีเวลาว่าง พบว่า หลังจากเข้าร่วมโครงการเกษตรกรรมมีเวลาว่างลดลง และเมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติ Siegel's Sign Test พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนหนี้สินของเกษตรกร เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติ Siegel's Sign Test พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ หลังจากเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรมีหนี้สินเท่าเดิม

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากตัวเกษตรกรเอง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการขาดแคลนเงินทุนมากที่สุดถึง ร้อยละ 90.00 รองลงมา ร้อยละ 44.28 มีที่ดินทำกินน้อย ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากนักส่งเสริม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 84.76 ระบุว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริมโครงการให้แก่เกษตรกร ส่วนปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ แต่ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ถึงร้อยละ 81.43 รองลงมา ร้อยละ 66.19 ระบุว่าปุ๋ยและยาฆ่าแมลงมีราคาแพง และร้อยละ 65.71 ระบุว่าขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรในช่วงหน้าแล้ง

ABSTRACT

Abstract of thesis submitted to the Graduate School of Maejo University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in Agricultural Extension

CONSEQUENCES OF PARTICIPATION IN HIS MAJESTY THE KING'S NEW THEORY OF AGRICULTURE PROJECT BY FARMERS IN CHIANGMAI PROVINCE, THAILAND

By

POONSIN JUAMPRAKHON

OCTOBER 2000

Chairman: Assistant Professor Dr. Boonsom Waraengsiri

Department/Faculty: Department of Agricultural Extension, Faculty of Agricultural Business

The objectives of this research were 1) to find out basic information about personal, economic, and social status and soil management of farmers participating in His Majesty the King's New Theory of Agriculture Project 2) to compare their economic and social consequences of participation in the project; and 3) to identify their problems in and obstacles to their participation in the project. The data was collected by means of pretested interview schedules from 210 samples of farmers participating in the project in Chiangmai, selected by multi-stage random sampling, and analyzed by the SPSS/PC.

The findings revealed that the respondents (82.86%) were 48 years old on average, married, and had completed a primary school. Their annual on-farm and off-farm income averaged 92,011 baht. They had an average of 5 family members and one-half the respondents had 3-4 people contributing to family labor. Almost all of the respondents (86.66%) were without home-returning labor. The percentage of the respondents having land right was 80; almost two-thirds (65.71%) had water insufficient for farming and 85.7 percent had sufficient rice consumption. Two-thirds (66.37%) were members of farmer groups, agricultural cooperative

and the client group of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. They contacted agricultural extension officers at an average of 5 times per year. Almost two-thirds of the respondents contacted irrigation officers and fisheries officers 1-2 times per year. Half of them contacted livestock officers and land development officers 1-2 times per year and almost all of them (95.24%) never contacted agricultural land reform officers. Their average training in His Majesty the King's New Theory of Agriculture project was 3 times per year.

In terms of soil management, the respondents were found to have average land of 4 rai, and almost all of them (92.38%) used 13 rai on average for the project. Of this 13 rai, 5 rai was for rice growing, 2 rai for water storage, 5 rai for growing fruit and field crops, and 1 rai for residence and vegetable growing.

The analysis results of the consequences of participation in His Majesty the King's New Theory of Agriculture Project showed that the respondents had higher productivity, returns, assets, social participation, contact with officers, training, and recognition, but less free time. The data analysis by the Siegel's Sign Test showed a significant difference in their free time, at a confidence level of 95 percent, but a non-significant difference in their debt.

The respondents' personal problems concerning participation in His Majesty the King's New Theory of Agriculture Project were lack of capital (90.00%) and small amount of farming land (44.28%). The problem caused by agricultural extension officers was uncontinuous agricultural extension by the officers (84.76%). Other problems included low prices of agricultural products but high cost of production (81.43%), high prices of fertilizer and pesticide (65.71%), and shortage of water for farming in the dry season.